

Public ს.ზ.ო.გ.ჯ.ო.ე.ბ.წ.ი.ვ.ი
Constitutional ს.კ.ონ.ს.ტ.ი.ტ.ყ.ტ.ი.ო
Commission კ.ო.მ.ი.ს.ი.ს.

წევრები:

14 აპრილი, 2010

- ოთარ ბენიძე
- ოთარ გამყრელიძე
- ეკატერინე გასიაშვილი
- ნინო გვინეტიანი
- გიორგი ინაური
- ვალერიან ლორია
- ლია მუხაშაგრაი
- მერაბ ტურაგა
- მინდია უგრეხელიძე
- ზვიად ქორიძე
- ზაქარია ქუცნაშვილი
- ნინო ციხისთავი
- ვახტანგ ძაბირაძე
- ვახტანგ ხმალაძე
- გიორგი ხუციაშვილი
- ზურაბ ჯიბლაშვილი
- ზაურ ჯინჯოლაძე

იმ ქვეყნებში, სადაც სამოქალაქო სექტორი სუსტია, მოსახლეობის სამოქალაქო თვითშეგნება დაბალი, ხოლო სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა მძიმე, საპრეზიდენტო მმართველობა მუდმივი დაპირისპირებისა და დესტაბილიზაციის წყარო ხდება. უფრო მეტიც, ვინაიდან მმართველობის საპრეზიდენტო მოდელში პარლამენტი და პრეზიდენტი თითქმის დამოუკიდებელ სახელმწიფო ინსტიტუტებს წარმოადგენენ უაღრესად სუსტი ურთიერთკავშირისა და ურთიერთკონტროლის თვალსაზრისით, ძალიან დიდია ცდუნება და შესაძლებლობა იმისა, რომ აღმასრულებელმა ხელისუფლებამ (პრეზიდენტმა) ავტორიტარული მმართველობა განახორციელოს, განსაკუთრებით ისეთ ქვეყნებში, სადაც საზოგადოებრივი შემაკავებელი ფაქტორი ან არ არსებობს, ან მისი რეაქცია იგვიანებს.

ყოველივე ზემოთქმულის გათვალისწინებით, მივედით იმ დასკვნამდე, რომ სანამ ქვეყანაში საპრეზიდენტო ან ნახევრადსაპრეზიდენტო მმართველობა იქნება, ვერ ავცდებით მმართველობის ავტორიტარულ ფორმას, სახელმწიფო სტრუქტურების ფაქტობრივ პოლიტიზაციას, საკუთრების მუდმივ გადანაწილებას, თავისუფალი მედიისა და ბიზნესის დატერორებას, ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა იგნორირებას და, რაც მთავარია, ხელისუფლების რეკოლუციური გზით შეცვლას.

ამ მდგომარეობიდან თავის დაღწევა შესაძლებელია სახელმწიფო მოწყობის ისეთი მოდელით, რომელიც უფრო მეტად შეუწყობს ხელს ეროვნულ კონსოლიდაციას, ეკონომიკურ განვითარებასა და საზოგადოებრივი ცხოვრების ლიბერალურ-დემოკრატიულ პრინციპებზე თანდათან გადაყვანას. ეს კი შეუძლებელია პოლიტიკურ ცხოვრებაში ქვეყნის სოციალურ-პოლიტიკურ ძალთა რეალური ჩართვის, სტაბილური საკანონმდებლო ბაზისა და პარლამენტის წინაშე პასუხისმგებელი სტაბილური მთავრობის გარეშე. ამასთან, სრულად უნდა იქნეს დაცული ხელისუფლების დანაწილების პრინციპი, რაც გულისხმობს ხელისუფლების განშტოებათა უფლებამოსილებათა გამიჯვნას, ქმედით ურთიერთკონტროლს (ურთიერთშეკავებას) და გაწონასწორებას.

ჩვენი აზრით, ასეთ სისტემას წარმოადგენს საპარლამენტო რესპუბლიკის მოდელი, ოღონდ მისი ისეთი ვარიანტია, რომელშიც, ერთი მხრივ, უზრუნველყოფილია მთავრობის სტაბილურობა, ხოლო, მეორე მხრივ, პოლიტიკურ ოპოზიციას რეალური ბერკეტები გააჩნია ხელისუფლების საქმიანობაზე ქმედითი და დროული კონტროლის განსახორციელებლად. ამასთან, აუცილებელია ისეთი საარჩევნო სისტემის შემოღება, რომელიც მოვკცემს ამომრჩეველთა ნების შესატყვისი შედეგის მიღებისა და, შესაბამისად, ქვეყანაში მოქმედი ძირითადი პოლიტიკური ძალების პარლამენტში წარმოდგენის შესაძლებლობას.

სრულიად განსაკუთრებულ მდგომარეობას და გააზრებას საჭიროებს სასამართლო ხელისუფლება, რომელიც უშუალოდ არ მონაწილეობს საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ცხოვრების ყოველდღიურ „ბატალიებში“, მაგრამ მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს მის ხასიათსა და სტაბილურობას.

ძველისძველი სიბრძნე ღაღადებს, რომ „არა არს მშვიდობა სამართლიანობის გარეშე...“; ეს ის სამართლიანობაა, რომლის დასამკვიდრებლად ნებისმიერ დემოკრატიულ საზოგადოებაში, უწინარესად და უპირატესად, სასამართლოა მოწოდებული. საკუთრივ საქართველოს გამოცდილებამაც არაერთგზის დაადასტურა, რომ სიმშვიდე და პარმონია ვერასგზით დამკვიდრდება, ვიდრე მართლმსაჯულება პოლიტიკური წინხის ქვეშ იქნება მოქცეული.

საზოგადოებრივმა საკონსტიტუციო კომისიამ გადაწყვიტა, რომ კონსტიტუციის კონცეფციაზე მუშაობა რამდენიმე მიმართულებით წარემართა. ჩვენ შევეცადეთ:

- მაქსიმალურად გაგვეწონასწორობინა ხელისუფლების განშტოებათა ურთიერთქმედებისა და ურთიერთკონტროლის მექანიზმები;
- რომ საპარლამენტო ოპოზიციას ჰქონოდა რეალური შესაძლებლობა, რათა მუდმივი კონტროლი განეხორციელებინა აღმასრულებელი ხელისუფლების საქმიანობაზე, როგორც ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის, ასევე საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვის მხრივ;
- გაგვეძლიერებინა ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის კონსტიტუციური უზრუნველყოფა;
- განგვესაზღვრა სახელმწიფოებრივი ტერიტორიული მოწყობის პრინციპები და ადგილობრივი თვითმმართველობის სისტემის საფუძვლები;
- გაგვერთულებინა კონსტიტუციის გადასინჯვის წესი.

ასეთმა მიდგომამ გამოიწვია კონსტიტუციის იმ ნაწილების არსებითად შეცვლა, რომლებიც ეხება პარლამენტს, პრეზიდენტსა და მთავრობას, აგრეთვე კონსტიტუციაში ცვლილების შეტანის წესს; სახელმწიფოებრივი ტერიტორიული მოწყობისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ნაწილის დამატება; მეტნაკლებად მნიშვნელოვანი შეცვლა იმ ნაწილებისა, რომლებიც ეძღვნება:

- სასამართლო ხელისუფლებას (ასაკობრივი და ნამსახურობის ცენზები, მოსამართლის თანამდებობაზე გამწესება, იმუნიტეტი და სოციალური გარანტიები, მართლმსაჯულების საბჭო, საკონსტიტუციო სასამართლოს უფლებამოსილება);
- კონტროლის პალატის უფლებამოსილებასა და მისი დაკომპლექტების წესს;
- საგადასახადო სისტემას (საერთო-სახელმწიფოებრივი ზიარი გადასახადები, გადასახადებისა და მოსაკრებლების შემოღებისა და ამოქმედების წესი);
- საარჩევნო სისტემას (პარლამენტისა და პრეზიდენტის არჩევნები; საარჩევნო ადმინისტრაციის დაკომპლექტების წესი);
- ადამიანის ძირითად უფლებებსა და თავისუფლებებს (მოქალაქეთა სოციალური დაცვის გარანტიებთან დაკავშირებული საკითხები, მათ შორის, სამუშაო დღისა და კვირის ზღვრული ხანგრძლივობა, ყოველწლიური ანაზღაურებადი შვებულება, დაუბეგრავი საარსებო მინიმუმი, დასაბეგრი შემოსავლის შემცირება განათლებასა და ჯანმრთელობის დაცვაზე გაწეული ხარჯით და სხვ.; საკუთრების უფლების უზრუნველყოფა; საჯარო მოხელეთა უფლებების დაცვა; პოლიტიკურ პარტიათა დაფინანსების პრინციპები);
- სახალხო ქომაგის კონსტიტუციურ ინსტიტუტს (უფლებამოსილება, კანდიდატის ცენზი და არჩევის წესი).

მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა დიდი საზოგადოებრივი მნიშვნელობის გამო, აუცილებლად მიგვაჩნია, გარდამავალი დებულებით დადგინდეს კანონის მიღების ვალდებულება და ამ კანონის ძირითადი მოთხოვნები, რამაც უნდა უზრუნველყოს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა, განსაკუთრებით, საზოგადოებრივი მაუწყებლის, მოქმედება საზოგადოების მოთხოვნილებათა და არა ხელისუფლებისა თუ ცალკეულ ჯგუფთა ინტერესების შესაბამისად და მათი საქმიანობის გამჭვირვალობა. კონსტიტუციის ახალი რედაქცია გამოიწვევს საკანონმდებლო ცვლილებათა აუცილებლობას, რაც ქმნის საფრთხეს, რომ კონსტიტუციურ დებულებათა კანონმდებლობაში ასახვა მოხდება „თავისუფალი“ ინტერპრეტაციის საფუძველზე. ამიტომ აუცილებლად მიგვაჩნია კონსტიტუციაში პოლიტიკური და სამოქალაქო უფლებებისა და თავისუფლებების როგორც განხორციელების, ასევე დაცვის გარანტიების მაქსიმალურად ასახვა. კონსტიტუციური გარანტიები უნდა ჩამოყალიბდეს გასაგები ენითა და გაზომვადი კრიტერიუმებით. ერთი მხრივ, ეს შეასრულებს პრევენციულ ფუნქციას, ხოლო, მეორე მხრივ, გაამარტივებს და ადვილად დასამტკიცებელს გახდის, მათთან შეუსაბამო კანონის მიღების შემთხვევაში, ნორმის ანტიკონსტიტუციურობას.

გვინდა ვირწმუნოთ, რომ ჩვენი საზოგადოება და პოლიტიკური სპექტრი აქტიურ მონაწილეობას მიიღებს კონსტიტუციის კონცეფციის პროექტის საჯარო განხილვაში, რაც საშუალებას მოგვცემს, შემოთავაზებული წინადადებებისა და შენიშვნების გათვალისწინებით, სრულყოფით და დავხვეწოთ წინამდებარე პროექტი. ეს ხელს შეუწყობს ისეთი კონსტიტუციის შექმნას, რომელიც განდება საზოგადოებრივი თანხმობისა და ქართული დემოკრატიული სახელმწიფოს აღმშენებლობის საფუძველი.